

سرمقاله

چه کسانی به عنوان نویسنده مقاله شناخته می‌شوند؟

از طرفی نشریات علمی یا پژوهشی که مقالات علمی را دریافت می‌کنند، یا زمانی که مقالات برای ارائه‌ها در جلسات حرفه‌ای و درخواست‌های بودجه ارسال می‌شود، نشریه یا سازمان مربوطه باید از صحت مشارکت نویسندگان در طراحی، انجام یا انتشار کار اطمینان خاطر داشته باشد، البته بدون این که به بیش از حد به مشارکت نویسندگان پرداخته شود. ارتباطات مالی و سایر پشتیبانی‌های مربوط به افرادی که در کار علمی مشارکت دارند، باید شفاف باشد و در نشریات اعلام شود.

نویسندگی در مقالات علمی یک موضوع حساس و مهم است که باید با دقت و با توجه به اصول اخلاقی و علمی رعایت شود. به‌طور کلی، نویسنده همکار شدن در یک مقاله علمی به معنای این است که فرد مورد نظر سهم قابل توجهی در پژوهش داشته باشد. در ادامه به تفصیل درباره معیارها و شرایطی که باید در نظر گرفته شوند، بحث می‌کنیم.

یک نویسنده فردی است که مشارکت فکری یا علمی قابل توجهی در پژوهش و خروجی آن داشته باشد، و همچنین موافقت کند که به عنوان نویسنده معرفی شود. یک کار تحقیقی شامل چندین جنبه مختلف از مراحل پژوهش می‌شود که عبارتند از:

مشارکت در توسعه ایده‌های پژوهشی و طراحی روش‌های مطالعه، فعالیت‌های مرتبط با جمع‌آوری داده‌هایی که نیاز به قضاوت فکری، برنامه‌ریزی و طراحی دارند، به اشتراک گذاری دانش تخصصی، از جمله دانش بومی که به پیشبرد پژوهش کمک کرده باشد، شرکت در فرایند تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده و تفسیر نتایج به دست آمده، مشارکت در نگارش بخش‌های اصلی مقاله و یا انجام بازنگری‌های انتقادی که به بهبود محتوا و تفسیر نتایج کمک کند.

در وبگاه‌های مرتبط با وزارت علوم و تحقیقات، اصول اخلاق انتشار مقاله دیده می‌شود اما به حفظ سیاست‌های نویسندگی اشاره‌ای نشده است یا حداقل من پیدا نکردم. با مطالعه سیاست‌های کلی نویسندگی در دانشگاه‌های مختلف آمریکا، کانادا و استرالیا که فایل‌های آنها به صورت برخط در دسترس است و نیز دانش خود، به این موضوع می‌پردازم.

هدف این مقاله کمک به محققین و مؤسسات در توسعه و حفظ سیاست‌های نویسندگی است که شناسایی مشارکت‌های مهم فکری یا علمی در یک خروجی پژوهشی را تسهیل کرده و منعکس‌کننده موارد زیر باشد: ۱- باید بازتاب علمی و اخلاق حرفه‌ای از مشارکت در پژوهش باشد ۲- باید به طور حرفه‌ای و مطابق با رویه‌های معمول رشته تحقیقاتی انجام شود ۳- نویسندگان باید به طور شفاف با یکدیگر در ارتباط باشند و هرگونه تغییر در نویسندگی را در زمان تحقیق به یکدیگر اطلاع دهند.

هدف ما در اینجا کمک به افرادی است که در پژوهش مشارکت دارند تا بهترین روش‌ها را در تعیین و توافق بر نویسندگی درک کرده و به‌کار بگیرند. رویه‌ها و فرهنگ در رشته‌های تحقیقاتی کشورها و حتی مؤسسات تحقیقاتی متفاوت است و پژوهشگران جوان باید اطمینان حاصل کنند که با حقوق و مسئولیت‌هایی که با نویسندگی در حوزه خود همراه است آشنا هستند.

اعتماد عمومی به تحقیقات علمی و پژوهش‌های دانشگاهی و بهره‌مندی از آنها، به این بستگی دارد که تمامی افرادی که در این فعالیت‌های علمی مشارکت دارند، به بالاترین استانداردهای اخلاقی و علمی، از جمله استانداردهای مربوط به انتشار و ارائه یافته‌ها و نتایج پایبند باشند.

«نویسنده» اعمال شود. با این حال، اصطلاح «ویراستار» باید فقط به فردی که نقش قابل توجهی در شکل‌گیری فکری اثر جمعی داشته باشد، اعمال شود.

هر نویسنده باید به اندازه کافی در کار علمی شرکت کرده باشد تا مسئولیت عمومی محتوا را بر عهده گیرد. تمام نویسندگان فهرست شده به صورت جمعی مسئولیت کل نتایج تحقیق را بر عهده دارند. هر نویسنده به طور مستقیم مسئول دقت و صحت مشارکت خود در نتایج تحقیق است. نویسندگان باید به دقت و صحت مشارکت‌های نویسندگان همکار خود اطمینان داشته باشند.

مؤسسات باید سیاست‌هایی داشته باشند که به منصفانه و صادقانه نسبت دادن نویسندگی اطمینان دهند و حداقل اختلافات در نویسندگی را کاهش داده و حل کنند. سیاست‌های نهادهای علمی باید تعهد پژوهشگران را به افزایش شفافیت در تخصیص نویسندگی ترغیب کنند.

تمامی پژوهشگران باید نویسندگی را در مراحل ابتدایی تحقیق و همچنین در طول پروژه تحقیقاتی مورد بحث قرار دهند. در صورتی که بیش از یک نویسنده وجود داشته باشد، بهتر است قبل از شروع نوشتن پروژه تحقیقاتی، یک توافق‌نامه نویسندگی وجود داشته باشد. توافق‌نامه نویسندگی نیازی به یک سند قانونی رسمی ندارد. این توافق‌نامه می‌تواند به شکل ایمیل، یک متن از یک بحث آنلاین و یا سایر شواهد مشابه توافق باشد.

نویسنده اول معمولاً فردی است که آزمایش‌ها و یا محاسبات اصلی پروژه را انجام داده است. در بیشتر موارد، این فرد همچنین کسی است که پیش‌نویس اولیه مقاله را تهیه کرده است. البته ترتیب توافق‌شده نویسندگان معمولاً مطابق رویه‌های معمول رشته‌ای و الزامات انتشار مجله مرتبط است. مثلاً ترتیب نویسندگان بر حسب حروف الفبای اسامی افراد، یا بر حسب دانشجو و پسادکتری بودن افراد، یا بر حسب میزان مسئولیت افراد در کار پژوهشی ممکن است متفاوت باشد و به فرهنگ آن رشته تخصصی وابسته است.

اما در مورد سخنرانی‌ها و پوستره‌های کنفرانس، ترتیب نویسندگی چگونه است؟ آیا ارائه مبتنی بر تحقیقاتی است که

خروجی پژوهش یافته‌های پژوهش را منتشر یا در دسترس قرار می‌دهد که می‌تواند به صورت چاپی، الکترونیکی یا سایر اشکال باشد. مثال‌هایی از خروجی‌های پژوهشی شامل مقالات در مجلات، فصل‌های کتاب، کتاب‌ها، مقالات کنفرانس، گزارش‌ها، مجموعه داده‌ها، ثبت اختراع^۱ها و درخواست‌های ثبت اختراع، اجراها، ویدئوها و نمایشگاه‌ها هستند.

نویسندگی نباید به فردی اختصاص یابد که مشارکت علمی یا فکری قابل توجهی در نتایج تحقیق نداشته باشد و اگر شخصی مشارکت فکری یا علمی قابل توجهی داشته باشد به عنوان نویسنده شناخته شود. اگر فردی مایل نباشد که مسئولیت مشارکت خود را با نام نویسندگی بپذیرد، مشارکت او نباید در نتایج تحقیق گنجانده شود. سیاست‌های گروه تحقیقی باید شرایطی که در مشارکت‌ها و نحوه مدیریت این مشارکت‌ها دخیل هستند را مشخص کنند و نیازمند این باشند که همه نویسندگان از صحت و دقت این مشارکت‌ها اطمینان حاصل کنند.

لازم است دقت شود که نویسندگی نباید تنها بر اساس مواردی مانند تأمین منابع مالی، اشتراک گذاری داده‌هایی به چاپ رسیده، تأمین مواد آزمایشگاهی، زیرساخت یا دسترسی به تجهیزات، ارائه پشتیبانی فنی معمول، مشاوره فنی یا کمک فنی، و موقعیت یا حرفه فرد، مانند نقش او به عنوان سرپرست یا رئیس دانشکده یا بخش (نویسندگی افتخاری) باشد.

وضعیت فردی که مشارکت علمی یا فکری قابل توجهی نداشته اما موقعیت او می‌تواند به اعتبار تحقیق مقاله علمی بیفزاید (نویسندگی میهمان) و همچنین درخواست یا پذیرش نویسندگی بدون داشتن مشارکت علمی یا فکری قابل توجه، نقض اخلاق علمی است.

دانشجویان و پژوهشگران جوانی که مشارکت علمی یا فکری قابل توجهی داشته‌اند، حق دارند به عنوان نویسنده شناخته شوند، حتی اگر تحت نظارت فرد یا افرادی کار پژوهشی انجام داده‌اند. گاهی ویراستار یک اثر جمعی مهم با گردآوری مقالات پژوهشی، مشارکت‌هایی مشابه نویسندگان دارد و در این موارد، معیارهای مشابهی ممکن است برای «ویراستار» همانند

^۱patent

مشارکت‌کننده‌ای که ممکن است به‌طور ناخواسته حذف شده باشد، آگاه کنند.

تغییرات در نویسندگی پس از ارسال کار پژوهشی، باید تنها در شرایط خاص صورت گیرد و هر درخواست برای حذف یا اضافه کردن نویسنده باید با معیارهای نویسندگی آن مجله همخوانی داشته باشد. به عنوان مثال، برای تغییرات در نویسندگی مجله پژوهش فیزیک ایران، نویسنده مسئول باید درخواست خود را، با ذکر توضیح دلایل، نوع و میزان همکاری افراد جدید و در صورت اضافه شدن نویسندگان، در نامه رسمی و با سربرگ سازمانی نویسنده مسئول تهیه کند. این درخواست باید به تأیید تمامی نویسندگان دیگر مقاله برسد و سپس نامه درخواستی به مجله ارسال شود. توجه داشته باشید که هر تغییر در نویسندگی در اختیار ویراستار و سردبیر مجله است و اگر ایشان معتقد باشند که درخواست با سیاست‌های نویسندگی همخوانی ندارد حق نپذیرفتن درخواست تغییر نویسندگان را برای خود محفوظ می‌دارند.

نویسنده مسئول است که دقت و صحت مشارکت مستقیم خود در نتایج تحقیق را تضمین کند. برای دستیابی به این هدف، نویسندگان باید به اصول و مسئولیت‌های اخلاق علمی و مشارکت علمی عمل کنند.

نویسندگان همچنین مسئول هستند که اقدامات معقولی برای تضمین دقت و صحت مشارکت‌های تمام نویسندگان همکار دیگر انجام دهند. این بدان معناست که نویسندگان باید، در صورت امکان، بتوانند شناسایی کنند که کدام یک از نویسندگان همکار مسئول بخش‌های خاصی از کار هستند و باید هرگونه نگرانی درباره دقت و صحت تحقیق را قبل از ارسال یا انتشار مطرح کنند.

پس از انتشار، تمام نویسندگان باید اطمینان حاصل کنند که هرگونه نگرانی درباره دقت یا صحت هر بخشی از نتایج به درستی پاسخ داده شده است. این ممکن است به معنی ارائه تمام شواهد لازم برای نشان دادن دقت و صحت مشارکت خود یا درخواست چنین شواهدی از سایر نویسندگان همکار باشد. این امر ممکن است منجر به اصلاح سوابق عمومی از طریق درج تصحیح یا پس‌گیری بخش‌هایی از مقاله و یا کل آن شود.

قبلاً منتشر شده‌اند یا قرار است در آینده نزدیک منتشر شوند؟ ویا ارائه کلی است و جمع‌بندی از نتایج تحقیقات چندین ساله گروه تحقیقاتی است؟ آیا ترتیب نویسندگان باید مشابه مقالات باشد؟ مطمئن نیستم که لزوماً باید شبیه مقاله با آن برخورد کرد، اما روال معمول این است که کسی که چکیده را می‌نویسد و قصد ارائه سخنرانی و یا قصد ارائه پوستر دارد نویسنده اول است. البته در ارائه می‌بایست به نقش خود و میزان مشارکت خود نیز اشاره و تأکید کند.

در مورد مقالات حاصل از یک پروژه بزرگ که می‌تواند چند ده یا چند صد نویسنده داشته باشد، بعید است که نویسندگان تمام مقاله را با دقت خوانده باشند و از صحت اندازه‌گیری و محاسبات آن آگاه باشند. در این موارد گروه‌های داخلی با تعداد محدودی نویسنده شکل می‌گیرد که هر گروه داخلی مسئولیت بخش کوچکی از مقاله را به عهده دارد و در نتیجه شرایط نویسندگی در آن بخش رعایت می‌شود. البته به نظر می‌رسد که معیارهای نویسندگی در کل مقاله و یا ارجاع فردی به خوبی با همکاری‌های بزرگ مقیاس سازگار نیست.

شناسایی حداقل یک نویسنده مسئول، نویسنده‌ای که با توافق همه نویسندگان همکار، مسئول ارتباطات بین ناشران، مدیریت ارتباطات بین نویسندگان همکار و حفظ سوابق توافق نویسندگی است، نیاز است. در صورتی که نویسنده مسئول از همان مؤسسه‌ای نباشد که دیگر نویسندگان فهرست شده‌اند، لازم است نویسندگان سوابق همکاری علمی خود را در آن پژوهش نگهداری کنند.

با پیشرفت پروژه، ادامه بحث در مورد نویسندگی بسیار مهم است، به خصوص اگر افراد جدیدی در تحقیق دخیل شوند و مشارکت علمی یا فکری قابل توجهی داشته باشند. نویسنده مسئول باید سوابق هرگونه تغییرات توافق‌شده در نویسندگی یک نتیجه تحقیق را حفظ کند و به اطلاع کلیه نویسندگان برساند.

نویسنده مسئول، مسئولیت دارد اطمینان حاصل کند که تمام مشارکت‌کنندگان صرف‌نظر از موقعیت یا هر تغییر در موقعیت یا نقش آنها، در خروجی پژوهش به درستی نقش داشته‌اند. تمام نویسندگان باید نویسنده مسئول را از هر نویسنده یا

در تمامی نشریات علمی و پژوهشی و تمامی مقالات ارسال شده برای انتشار، نویسندگان باید منابع حمایت برای تمامی فعالیت‌هایی که منجر به آماده‌سازی یا تهیه مقاله می‌شود مانند پژوهانه، قرارداد، هدایا و حقوق اعضای علمی، اگر غیر از بودجه مؤسسه‌ای باشد، را اعلام کنند.

توجه داشته باشید که حمایت از حقوق اعضای علمی که توسط یک نهاد خارجی به دانشگاه ارائه می‌شود، به‌خاطر توزیع توسط دانشگاه، بودجه مؤسسه‌ای محسوب نمی‌شود و حمایت فنی یا دیگر حمایت‌ها اگر اساسی و معنی‌دار برای تکمیل پروژه باشد باید اعلام شود.

نویسندگان باید منافع مالی مرتبط و فعالیت‌های خارج از کشور را به طور کامل در نشریات (شامل مقالات، چکیده‌ها، دست‌نوشته‌های ارسال شده برای انتشار)، ارائه‌ها در جلسات حرفه‌ای و درخواست‌های بودجه اعلام کنند.

بنابراین بسیار مهم است که افرادی که در کار تحقیقی و تکمیل مقاله نقش داشته‌اند به عنوان نویسنده مقاله شناخته شوند و همچنین هر نویسنده مسئولیت خود، نقش همکار نویسنده، نوع و میزان همکاری دیگر نویسندگان و صحت نتایج مندرج در مقاله و این که چه چیزی به چاپ رسیده است را بشناسد. قبل از ارسال مقاله، وی باید از لیست نویسندگان، ترتیب قرار گرفتن افراد، مشخص شدن نویسنده مسئول، وابستگی سازمانی افراد و آدرس‌دهی به آنها، و همچنین جزئیات ارتباط با نویسندگان مطمئن شود و اطلاعات کامل و صحیح در مقاله اعلام شود.

رضا عسگری

سردبیر

اول تیر ۱۴۰۳

اگر یک نویسنده فوت کرده باشد (یا پس از تلاش‌های معقول برای برقراری تماس که مستند شده باشد، قابل تماس نباشد)، تمام نویسندگان همکار همچنان باید به دقت و صحت مشارکت آن نویسنده اطمینان داشته باشند. این ممکن است نیاز به بررسی داده‌ها و روش‌شناسی‌های اساسی داشته باشد. انتشار می‌تواند ادامه یابد، مشروط بر این که هیچ دلیلی وجود نداشته باشد که این شخص با گنجاندن نام خود به عنوان نویسنده مخالفت کرده باشد.

نویسندگان باید نتایج تحقیق را قبل از ارسال برای انتشار تأیید کنند و با انجام این کار، موافقت خود را با مسئولیت‌پذیری آن اعلام کنند. نویسندگان همچنین باید نسخه نهایی را قبل از انتشار تأیید کنند. فرایند تأیید نهایی ممکن است توسط ناشر و اغلب از طریق نویسنده مسئول هماهنگ شود.

نویسنده مسئول باید سوابق کتبی را نگهداری کند که تأییدیه‌های دریافت‌شده از تمام نویسندگان را تأیید کند.

افرادی که معیارهای انتساب نویسندگان را برآورده می‌کنند، باید به عنوان نویسندگان مقاله گنجانده شوند. به طور کلی، استفاده از «نویسندگان سایه» ممنوع است، یعنی افرادی که بخش‌های قابل توجهی از متن را تهیه کرده‌اند باید به عنوان نویسنده ذکر شوند تا در نشریه نهایی شناخته شوند. نمایندگان صنعت یا دیگری که توسط صنعت استخدام شده‌اند و در یک مقاله مشارکت می‌کنند و معیارهای انتساب نویسندگی را برآورده می‌کنند، باید به طور مناسب به عنوان نویسندگان یا مشارکت‌کنندگان در مقاله ذکر شوند و وابستگی آنها به صنعت باید در مقاله منتشر شده اعلام شود. از افرادی که معیارهای انتساب نویسندگان را برآورده نمی‌کنند، اما سهم ارزشمندی در کار داشته‌اند، باید به عنوان نقشی که در مقاله داشته‌اند، تشکر و قدردانی شوند.